

Ut med dem. - Formannen i det danske frihetsråd Christmas Möller har nylig i et intervju uttalt at danske nasister etter krigen må utvises fra Danmark til Tyskland. Da vi på dette område har tilsvarende problemer som danskene er denne uttalelse også av interesse for oss. Mange av våre hjemlige nasister og andre tyske lakeier kommer nok til å bli straffet på en måte som gjør spørsmålet om en utvisning lite praktisk. Og for enkelte angerfylte synderes vedkommende kan det vel være håp om at de - eventuelt etter andre særlige forholdsregler - etterhvert uten fare kan absorberes i et demokratisk samfunn. Men med hensyn til en stor gruppe av dem som i innstilling og gjerning har lenket sin skjebne til nasismen og Tyskland og for hvem Tysklands nederlag vil bety en fullstendig personlig og sosial katastrofe, vet vi at de ikke bare har gjort seg uverdige, men også helt uskikkede til en normal tilvarelse blandt frihetselskende nordmenn. Det vet vi etter vår grundige kjennskap til disse mennesketyper og den reaksjon disse aposteler og håndlangere for ukulturen vil bli møtt med i et fritt Norge. Og når vi igjen av full kraft skal ta fatt på å bygge et trygt og fredelig rettssamfunn, kan vi ikke slepe på denne sørgelige og samtidig meget farlige pariakaste, som da for vår ytre og indre sikkerhets skyld måtte være under vern og oppsikt i årtier framover. Det middel Christmas Möller har pekt på, gir i virkeligheten den absolutt beste løsning på et av de alvorligste problemer et naisokkupert land vil bli stillet overfor etter frigjøringen.

Det er en selvfølge at en slik utvisning til das Reich også omfatter tyske statsborgere og tyskere som har fått norsk statsborgerskap. Og det er av den største betydning at den tragiske flokk av tyske elskerinner av norsk ætt og deres avkom med herrefolket følger med på ferden mot syd. I vårt land ville disse mennesker ble møtt med forakt eller kulde, eller hva verre er, vi risikerer å huse rekrutter til en femtekolonne for tysk revansje i fremtiden. I Tyskland er de i sitt rette miljø og betyr ingen fare. For den eventualitet at tyskernes varme følelser for sine hjelpere i politikk og erotikk i Norge skulle ha kjølnet når tiden er inne, må Tyskland selvfølgelig pålegges som en betingelse i fredsslutningen å ta imot dem.

Den norske regjering i London. Fra en svensk oversikt utarbeidet på grunnlag av opplysninger fra statsminister Nygaardsvold henter vi følgende:

Da regjeringen kom til London stod den foran mange vansker av praktisk art. Det manglet så vel lokaler som personale. Lokaler ble skaffet i Kingston House, Princes Gate, i nærheten av Hyde Park. Personale strømmet etter hvert til, særlig fra Norge via Sverige, og i spesielle tilfelle ble bestemte personer tilkalt, f.eks. borgermester Hartmann for å overta Finansdepartementet. En alvorlig ulempe var det at man til å begynne med manglet gjeldende norske lover og forordninger, norske håndbøker o.l. Det aller nødvendigste ble skaffet etterhvert og departementenes arbeid kom i gang. En administrativ praksis begynte å utvikle seg. - Beslutningene fattes av Kongen i statsråd etter foredrag av vedkommende departements sjef. Statsråd holdes hver fredag i den norske ambassade. Beslutningene har i samsvar med Grunnlovens § 17 som regel form av provisoriske anordninger.

Utenriksdepartementet var fra våren 1941 ferdig organisert i tre avdelinger, en alminnelig, en politisk og en handelspolitisk. Hovedoppgaven har vært forhandlinger med de allierte nasjoners regjeringer. En viktig oppgave har også vært å opprettholde forbindelsen med Sverige. Departementets sjef er siden februar 1941 Trygve Lie.

Kirke- og Undervisningsdepartementet hadde som første oppgave å opprette kontakt mellom den norske kringkasting og BBC. Det lyktes allerede sommeren 1940 og siden har Norge hatt egne funksjonærer i den britiske kringkasting. - Det er opprettet flere skoler for norske barn, bl.a. folkeskole for 70 barn drevet som internatskole på et slott i Skottland, folkeskole og middelskole i London, folkeskole på Island. - I samarbeid med British Council har departementet opprettet The British Norwegian Institute som anordner foredrag og sammenkomster. - Departementet har delvis overtatt

administrasjonen av den norske sjømanns- og hedningemisjon, som til og med 1944 har fått bevilgninger på 125.000 pund. - Det er ordnet undervisning i engelsk for nordmenn og i norsk for engelske. Departementet har fått i stand vandrebiblioteker for krigsmakten og for handelsflåten. Det er opprettet et krigsbibliotek av vitenskapelig og annen litteratur som under krigen ikke har kunnet skaffes i Norge og som etter krigen skal fordelles på de norske biblioteker og vitenskapelige institusjoner. - Departementets sjef er Nils Hjelmtveit.

Justisdepartementet har som viktigste oppgave å forberede og utarbeide de provisoriske anordninger. Det har opprettet sjøfartsdomstoler hvor dommere, påtalemyndighet og forsvarsadvokater er norske. Hensikten er å opprettholde en så høy disiplinær standard som mulig i den norske handelsflåte. Det er opprettet norsk krigsrett i Storbritania, Sambandsstatene og Kanada. - Det er utferdiget en rekke provisoriske anordninger som tar sikte på å regulere oppgjøret i Norge etter befrielsen, bl.a. om straff for krigsforbrytere og revisjon av juridiske og administrative avgjørelser som er truffet i Norge under okkupasjonen. - Sjef Terje Wold.

Sosialdepartementet består av en alminnelig avdeling og et medisinalstyre. Det er opprettet to kontorer for sykeforsikring, ett i London og ett i New-York. Sykeforsikringen og ulykkesforsikringen for sjøfolk er utvidet. Departementet har ansvaret for de norske flyktingene i Sverige og dekker utgiftene til deres opphold. - Medisinalstyret har opprettet legekontorer for nordmenn i London, Newcastle, Glasgow, Liverpool, Cardiff, Halifax, New-York og Bombay. Norske sykehus er opprettet i London, Edinburgh, Glasgow og Liverpool. Sjef for departementet er Sverre Støstad.

Handelsdepartementet har hatt til oppgave å organisere registrering og beskjeftiggelse for alle nordmenn utenfor Norge. Registreringskontorer er opprettet i forskjellige deler av verden. - Departementet har administrert de obligatoriske avdrag på sjøfolkenes hyrer. Det har organisert hoteller, klubber, leseverelser o.l. for sjøfolk. Det har opprettet et opplysningskontor for nordmenn som kommer til England og dette hjelper samtidig til med å skaffe tøy og penger inntil vedkommende er innrullert i norsk sivil eller militær tjeneste. Kontoret fungerer også som et slags sentralpostkontor for nordmenn utenfor Norge. I begynnelsen av 1943 ble det utstedt en serie nye norske frimerker til bruk på norske fartøyer. - Departementet har et fiskerikontor. Kolonien av norske fiskere i Skottland omfatter ca. 200 personer. - Sjef for departementet er siden 1942 Olav Hindahl. Landbruksdepartementet har arbeidet med planlegging for tiden etter krigen. - Sjef Hans Ystgaard.

Finansdepartementet har et omfattende arbeide med finansene i alminnelighet, budsjettet, betaling av renter og avdrag på statsgjelden, oppkjøp av statsobligasjoner, plasering av forsikringssummene for krigsforliste skip og Nortraships fraktinntekter, statens overtagelse av norske tilgodehavender i utlandet, valutaoverføringer, finansiering av hjelpeaksjoner for Norge, statsregnskapet og saker vedkommende Norges Bank. Dertil kommer saker angående lønns- og arbeidsvilkår for militære og sivile tjenestemenn, lokaler for den norske administrasjon o.l. - De norske statsinntekter utgjøres vesentlig av inntekter av handelsflåten. Nordmenn utenfor Norge betaler skatt. De samlede inntekter i 1943/44 utgjorde 7.600.000 pund. Den største del av utgiftene faller på Forsvarsdepartementet med ca. 100 millioner kroner. Dernest kommer Sosialdepartementet med 23 millioner kr. - Sjef er siden november 1941 Paul Hartmann.

Forsvarsdepartementet har i første rekke til oppgave å organisere den norske militære innsats i krigen mot Tyskland, å planlegge Norges befrielse og å oppbygge et militært apparat som kan løse de oppgaver som melder seg i den forbindelse. For hæren er opprettet en treningsleir i Skottland. Mannskaper er skaffet ved å mobilisere vernepliktige nordmenn fra alle deler av verden, avmønstrede sjøfolk, henvendte hvalfangere osv. Flåten er bygget opp ved overtagelse av krigsskip fra de allierte og ved ombygning av hvalbåter. Treningsleir for flygere er opprettet i Toronto i Kanada. Mobilisering av nordmenn er gjennomført i Storbritania, Sambandsstatene, Kanada, Brasil, Argentina, Meksiko, Kuba, Australia, Sydafrika, India

Kina, Egypt, Portugal, Island samt på Færøyene. Den omfatter menn i alderen 18 - 55 år og kvinner i alderen 18 - 40 år, for kvinner dog bare i Storbritannia. I februar 1942 ble de forskjellige grener av forsvaret stillet under en felles forsvarssjef, hvis stab, overkommandoen, består av offiserer fra de tre forsvarsgrener. I 1944 ble kronprins Olav utnevnt til forsvarssjef. - Departementets sjef er siden mars 1942 Oscar Torp.

Forsyningsdepartementet ble i september 1942 delt i et sjøfartsdepartement og et forsynings- og gjenoppbyggingsdepartement. Sjøfartsdepartementet administrerer handelsflåten, men forsynings- og gjenoppbyggingsdepartementet arbeider med forsynings- og gjenoppbyggingssaker. En viktig del av denne virksomhet er innkjøpsavdelingen som har opprettet innkjøpskontorer i Stockholm og New-York og et særskilt innkjøpskontor for tekstilvarer i Manchester. Innkjøpskontoret i Stockholm har sommeren 1944 sluttet avtale med svenske leverandører om betydelige leveranser etter krigen av levnetsmidler og industrivarer. - Sjef for Sjøfartsdepartementet er siden september 1942 Arne Sunde og for Forsynings og gjenoppbyggingsdepartementet Anders Frihagen.

Notraship. - The Norwegian Trade and Shipping Mission - er det veldige statsrederi som etter okkupasjonen overtok administrasjonen av over 80% av den samlede norske handels- og hvalfangerflåte. Det har ikke mindre enn 50 lokale kontorer på forskjellige steder i verden og over 1 000 funksjonærer. Handelsflåtens virksomhet har utgjort Norges største innsats i krigen utenfor Norge. Under hele krigen har norske skip deltatt i krigstransportene, i første rekke mellom Amerika og Europa. Ved samtlige allierte invasjonsovertog og andre viktige militære operasjoner har den norske handelsflåte spillet en viktig rolle. Tapene har vært betydelige. Til 30. april 1944 var gått tapt 467 skip på tilsammen 3 millioner tonn, dvs. henimot halvparten av den rekvirerte tonnasje.

Under personlig ledelse av statsminister Nygaardsvold er det opprettet en omfattende informasjonstjeneste. Regjeringens informasjonskontor i London har bl.a. til oppgave å samle og bearbeide materiale angående hjemmefronten og den norske krigsinnsats utenfor Norge. Ved utstillinger, publikasjoner og drives norsk propaganda i Storbritannia og Sambandsstatene. I London utgis "Norsk Tidend" med J. Schanche-Jonassen som redaktør. Dessuten utgis et politisk-kulturelt tidsskrift på engelsk, "The Norseman". En av de viktigste oppgaver for informasjonskontoret har vært å opprettholde kontakten mellom hjemmefronten og utefronten.

Selvstendighet. Til belysning av "Den nasjonale regjeringens" myndighet refererer vi følgende brev fra Justisdepartementet v/Riisnæs til ministerpresidenten:

"Justisdepartementet tillater seg vedlagt å oversende avskrift av brev fra Regjeringspresident Dr. Koch av 3. januar 1945 og av departementets svarskrivelse av idag.

Som sees klages det over at lover i ikke liten utstrekning blir vedtatt uten at de på forhånd har vært drøftet med representanter for Reichskommissar. Departementet tillater seg å antyde at det muligens vil være hensiktsmessigst at herr Ministerpresidenten i ministermøte ber ministrene om å sørge for at lovutkast så vidt mulig alltid på forhånd blir drøftet med representanter fra Reichskommissar. Hvis dette unntaksvis på grunn av helt særlige forhold ikke har vært gjort, bør vedkommende minister i regjeringsmøtet gjøre oppmerksom på det på en slik måte at Kanselliet unnlater å sende loven til offentliggjørelse i Lovtidend, før Reichskommissars vedkommende avdelinger har fått høve til å gjøre seg kjent med lovens innhold".

Fylkesfører Hareid er en meget aktiv skribent i den ensrettede presse, hvor hans "oppsiktsvekkende avsløringer" får en iøynefallende spalteplass. Han var flittig til å skrive før krigen også, litt for flittig, for da levde han vesentlig av å skrive brennevinnareseptet. Det gikk så vidt at påtalemyndigheten måtte gripe inn for å få ham fjernet fra distriktsdyrlægestillingen i Kviteseid, av hansyn til edureligheten i distriktet. (Han kaller seg ikke lenger dyrlege, men "dr". - antagelig er også denne tittel en av de

ting han kan takke tyskerne for). Til belysning av Hæreids virksomhet i Kviteseid gjengir vi nedenfor en skrivelse fra statsadvokaten i Vestfold, Telemark og Aust-Agder til fylkesmannen i Telemark, datert 14. oktober 1941:

"Idet jeg tillater meg å vise til vår konferanse torsdag sistl. kan jeg meddele at jeg fra doktor Hæreid har fått et skriv som lyder slik:

"Herr statsadvokat Jensen, Tønsberg. Fra advokat Olav Lien, Kviteseid, har jeg mottatt skriv om at de ønsker stadfestelse på at jeg er fraflyttet Kviteseid for godt. At dette er i overensstemmelse med det faktiske forhold - bekreftes. Som ny distriktslæge i Kviteseid er av Innenriksdepartementet konstituert dyrlæge Eie".

Under henvisning til ovenstående tør jeg forespørre om herr Fylkesmannen er av den oppfatning at man i fylkesfører Hæreids skriv kan se bekreftelse på at han definitivt har oppgitt sin stilling som distriktsdyrlæge i Kviteseid. Som jeg nevnte, er det påtalemyndighetens ønske å sikre seg mot at Hæreid kommer tilbake som dyrlæge og kanskje av økonomiske vanskeligheter på ny er lettsindig med å utstede spritresepter. Noen straffefølgning med den uhygge og de konsekvenser som denne vil måtte medføre, bør en helst slippe. Påtalemyndigheten ønsker ro i det nevnte distrikt og da må den være sikret mot å få samme slags saker opp igjen. Sign. Sig. Jensen."

I en påtegning på statsadvokatens brev har fylkesmannen i Telemark bekreftet at hr. Hæreid er å anse som endelig løst fra sin stilling som distriktsdyrlæge i Kviteseid.

"Høyesterettsdommer" E. Reichborn Kjennerud er blitt skilt ved dom. Begrunnelsen er ekteskapsbrudd fra den høyst ærverdige herres side.

Propagandamøter. Innenriksdepartementet har den 20. februar 1945 sendt Fylkesmennene et sirkulære om møteplikt. Det uttales her bl.a. at fylkesmannen med hjemmel i § 7 i fylkesmannsloven av 31. august 1944 har myndighet til å innkalle embets-, tjeneste- og ombudsmenn innen alle offentlige lokale forvaltningsorganer i fylket til å delta i offentlige eller lukkede møter - også politiske møter og også møter som ledes av andre enn fylkesmannen selv. Videre pekes det på at fylkesføreren etter lov av 12. oktober 1944 kan fordre enhver innen fylket til å møte for seg når han finner det nødvendig til varetakelse av de oppgaver som påhviler ham. I tilslutning hertil uttaler Innenriksdepartementet at både fylkesmenn og fylkesførere bør vise varsomhet ved innkalling av offentlige tjenestemenn til møter og at de i hvert fall hvor det gjelder møter som kan sies å ha politisk preg forutsettes å handle i samråd med hverandre.

Etter det vi kjenner til har N.S. i den senere tid vist noe mer forsiktighet når det gjelder å innkalle offentlige tjenestemenn til møter hvor det drives propaganda for partiet. Foranlediget ved ovennevnte sirkulære finner vi imidlertid å burde innskjerpe parolen om at propagandamøter av enhver art er boykottet. Dette gjelder selvsagt også møter som arrangeres av en fylkesmann eller fylkesfører med hjemmel i en av de nevnte lovbestemmelser.

Blokaden av offentlige stillinger. Denne parole er nå alminnelig kjent og det viser seg da også overmåte vanskelig å få ledige offentlige stillinger besatt. Imidlertid hender det framdeles at også folk utenfor N.S egen krets melder seg som søkere og med den minimale konkurranse her er idag kan de også som regel regne med å bli ansatt. Vi har fått oppgave over en del slike blokadebrytere fra den senere tid, bl.a. innen sentraladministrasjonen.

Således er flere stillinger innen Næringsdepartementets avdeling for industriforsyning blitt besatt på denne måte, likeså et par assistentposter i Landbruksdepartementet og Politidepartementet. Det sier seg selv at disse ansettelse vil bli tatt opp til revisjon så snart vårt land igjen er fritt. Blokadebryterne vil da bli husket. Unntatt fra blokaden er som kjent bare leger, sykehusbetjening og pleierpersonale, mannskap og befal ved landets brannvesner samt det personale i det sivile luftvern som har møteplikt ved flyalarm.